

Oy VASSO Ab

VARSINAIS-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS

JULKAISUJA 2/2012

AVOIN VARHAISKASVATUS VARSINAIS-SUOMESSA

Selvitys avoimen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta

Maija-Liisa Rantanen, Jenni Vikman

AVOIN VARHAISKASVATUS VARSINAIS-SUOMESSA

TEKIJÄT: Maija-Liisa Rantanen, Jenni Vikman

ISBN 978-952-5577-31-0 (PDF)

ISSN 1795-2298 (PDF)

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	4
2.	Selvitys avoimen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta Varsinais-Suomessa	6
2.1	Kyselyn toteuttaminen	6
2.2	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot	6
3.	Avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen, toiminta ja suunnittelu	8
3.1	Avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen toimintamuodoittain.....	9
3.2	Avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen toimintatahoittain.....	10
3.3	Toiminnan kohderyhmä	10
3.4	Toiminnan tavoitteet	11
3.4.1	Toiminnan tavoitteet toimijatahoittain.....	13
3.5	Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta-aika	13
3.6	Palveluiden riittävyys.....	13
3.7	Aikuisille järjestettävä vertaisryhmätoiminta	14
3.8	Palveluiden maksut	15
3.9	Ruokailun järjestäminen	15
3.10	Avoimen varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelmat.....	15
4.	Henkilöstö	16
4.1	Henkilöstön mitoitusohjeet	16
4.2	Henkilöstön kelpoisuus	17
4.3	Henkilöstön täydennyskoulutussuunnitelmat	19
4.3.1	Täydennyskoulutuksen saatavuus	19
4.3.2	Täydennyskoulutustarpeet	20
5.	Yhteistyö	21
5.1	Yhteistyön toteutuminen	21
5.2	Seudullinen yhteistyö	23
6.	Avoimen varhaiskasvatustoiminnan arviointi ja seuranta	24
7.	Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen	25
8.	Johtopäätökset.....	28
	LIITTEET	32

1. Johdanto

Varhaiskasvatus määritellään tavoitteelliseksi vuorovaikutukseksi, joka edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Varhaiskasvatusta katsotaan tapahtuvan lapsen kaikissa elinympäristöissä, mutta sitä voidaan tarkastella myös vain yhteiskunnan järjestäminen palveluiden kautta kuten tässä selvityksessä. Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen ero voidaan löytää niiden kohderyhmästä. Päivähoito nähdään palvelujärjestelmän hallinnollisena käsitteenä joka on yhdistetty lasten vanhempiin, kun taas varhaiskasvatuksen keskiössä ovat lapset sekä heidän vanhempien ja henkilöstön yhteistyö. (Petäjaniemi ja Pokki, 2010, 11 – 12.)

Avoim varhaiskasvatus on valtakunnallisesti tällä hetkellä käsitteiltään, organisoinniltaan ja toimintamuodoiltaan hyvin moninaista ja kirjavaa (Alila, K. & Portell, T. 2008, 11). Sitä voi järjestää kunta, seurakunta, järjestöt tai yksityinen palvelujen tuottaja. Jo Matti Vanhasen hallitusohjelmassa (2007) todettiin, että perheille tulee luoda aitoja mahdollisuuksia lapsen hoitomuodon valinnassa. Hallitusohjelman mukaan varhaiskasvatuspalvelujen kehittäminen monimuotoisemmaksi tapahtuu lisäämällä osa-aikaisen hoidon mahdollisuuksia sekä avoimia päiväkotia ja kerhotoimintaa (Alila, K. & Portell, T. 2008,11). Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan raporteissa¹ nähdään varhaiskasvatuspalvelujen monimuotoistuminen yhtenä tärkeimmistä kehittämiskohteista (Alila, K. & Portell, T. 2008, 11). Käytännössä kunnissa ei ole kyetty etenemään linjausten mukaisesti. Menojen karsimisvaatimukset ja subjektiiviseen oikeuteen liittyvät vaateet ovat omalta osaltaan johdattaneet kunnat ratkaisuihin, joissa avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen ja pitkäjänteinen suunnittelu on jäänyt lakisääteisten palvelujen järjestämisen jalkoihin. Nyt jo uuden hallituksen kaudella olemme edelleen samojen haasteiden edessä.

Avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen ja siihen liittyvä tutkimus on hyvin tarpeellista ja aiheena edelleen ajankohtainen. Tutkimusta avoimesta varhaiskasvatuksesta ei kuitenkaan ole juuri löydettävissä. Alila ja Portell selvittivät sosiaali- ja terveysministeriön ja pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen SOCCAn toimeksiannosta ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti

¹ Varhaiskasvatuksen kehittämisen suuntaviivoja lähivuosille. Väliraportti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan työstä. STM selvityksiä 2007:13., Alila K. & Kronqvist E-L. 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. STM selvityksiä 2007:72.

avointen varhaiskasvatuksen nykytilaa ja kehittämistarpeita kyselyllä vuonna 2007 (Alila, K. & Portell, T., 2008).

. Kyseisen valtakunnallisen selvityksen pohjalta on laadittu mm. ehdotus avoimen varhaiskasvatuksen määrittelemiseksi. Siinä lapsille ja perheille suunnatut avoimet palvelut jaotellaan *avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin* sekä *muihin avoimiin lapsi- ja perhepalveluihin*. Palveluiden välinen ero liittyy siihen, kuinka niiden toiminta kohdentuu varhaiskasvatukseen. (Alila, K. & Portell, T. 2008, 69.) Avointen varhaiskasvatuspalveluiden keskiössä on varhaiskasvatus. Tällä tarkoitetaan sitä suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa ja vuorovaikutusta, joka koostuu lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Muut avoimet lapsi- ja perhepalvelut sisältävät koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä tilapäisen hoidon. Toiminnan tarkoituksena on mahdollistaa aikuisille sosiaalisia kontakteja, vertaistukea ja muuta ammatillista tukea lapsen liittyvissä asioissa. Näitä muita lapsi- ja perhepalveluita ei ole huomioitu tässä selvityksessä, koska niiden toiminta on suunnattu varhaiskasvatuksen sijaan aikuisille. (Alila, K. & Portell, T., 2008, 69 – 72.)

Vuoden 2007 valtakunnalliseen kyselyyn vastasi silloisista Varsinais-Suomen 53 kunnasta 25 kuntaa. Nykyisellä kuntakartalla tämä vastaa 17 varsinaissuomalaisen kunnan vastauksia. Sosiaaalialan osaamiskeskusten kuntien määrään suhteutettuna vastauksia tuli Oy Vasso Ab:n alueelta hieman keskimääräistä vastausmäärää vähemmän eli 43 %. (Alila, K. & Portell, T., 2008, 30–34.)

2. Selvitys avoimen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta Varsinais-Suomessa

2.1 Kyselyn toteuttaminen

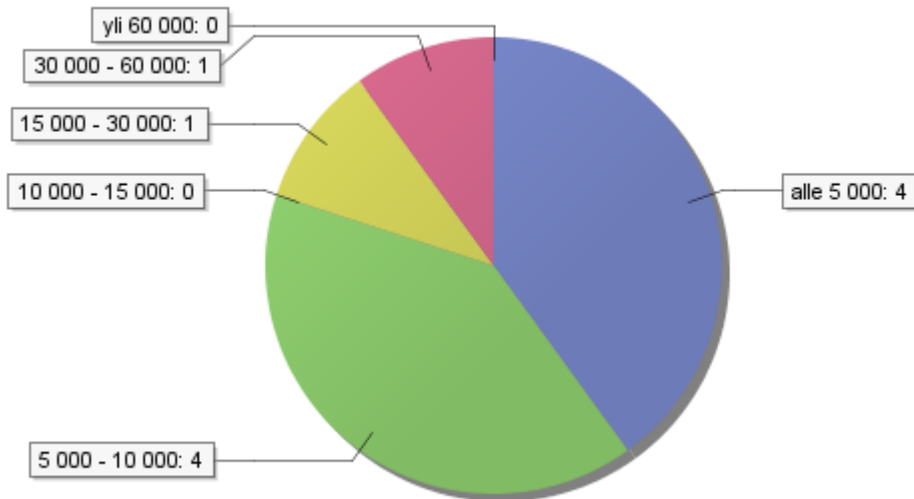
Kysely avoimesta varhaiskasvatuksesta Varsinais-Suomessa lähetettiin Webropol - kyselynä jokaiseen Varsinais-Suomen kuntaan huhtikuussa 2011 (LIITE 1). Selvityksen tarkoituksena oli muodostaa kokonaiskuva avoimen varhaiskasvatuksen tilasta Varsinais-Suomessa. Kysely pohjautui tarkoituksellisesti edellä mainittuun valtakunnalliseen selvitykseen varhaiskasvatuspalveluiden nykytilasta ja kehittämistarpeista, jotta saatuja tuloksia voitaisiin verrata valtakunnallisen selvityksen tuloksiin. Tässä selvityksessä kysyttiin kunnan johtavilta varhaiskasvatuksen viranhaltijoilta avointen varhaiskasvatuspalveluiden tilasta kunnissa. Tarkoituksena oli saada tietoa mm. siitä millä tavoin, kuinka usein ja kenen toimesta kunnissa avoimet palvelut on järjestetty. Tätä tietoa tarvitaan jotta palveluja voidaan kehittää ja koordinoida entistä paremmin lapsien ja perheiden tarpeita vastaaviksi.

Vastanneiden kokonaismäärä (N=11) jäi pieneksi ja vastausprosentiksi muodostui näin ollen 39. Kysely koostui 60 kysymyksestä, joista suurin osa oli monivalintakysymyksiä. Joukossa oli myös kysymyksiä, joihin vastaaminen edellytti avointen varhaiskasvatuspalveluiden tilasto- ym. taustatietoja. Avoimissa kysymyksissä oli mahdollisuus vastata vapaammin. Vastausaikana ilmeni, että kysely ei toiminut teknisesti moitteettomasti. Kyselylomaketta jouduttiin muokkaamaan uudelleen vastausaikana, kysymykset pysyivät kuitenkin samana. Uudelleen muokatun kyselylomakkeen tulosten erillisyydestä johtuen yhden vastaajakunnan, Naantalın, vastaukset eivät näy kaikissa selvityksen graafisissa esityksissä tai taulukoissa. Ko. kunnan avoimet vastaukset on kuitenkin liitetty mukaan kokonaisraporttiin.

2.2 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Alkuperäiseen kyselyyn vastanneet 10 kuntaa olivat: Kaarina, Koski Tl, Laitila, Masku, Oripää, Pöytyä, Rusko, Salo, Taivassalo ja Vehmaa ja myöhempään vastaavaan kyselyyn vastasi Naantali.

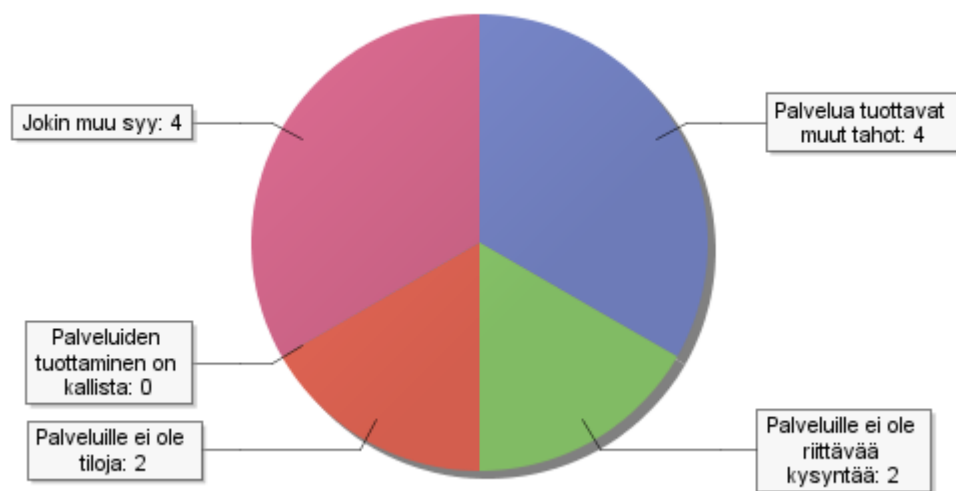
Suurin osa vastaajista oli päivähoitojohtajia tai - ohjaajia (5), varhaiskasvatusjohtajia ja -päälliköitä oli 4, yksi (1) leikkitoiminnan johtaja sekä yksi (1) vs. perhepäivähoidon ohjaaja. Seuraavasta kuviosta ilmenevät vastaajakuntien koot.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet kunnat kuntakoon mukaan (N=10)

3. Avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen, toiminta ja suunnittelu

Vastaajista 4 ilmoitti, että he **järjestävät itse** avoimia varhaiskasvatuspalveluita ja 6 kertoi, ettei kunta itse järjestä palveluita. Yksi (1) vastaaja jätti vastaamatta kysymykseen. Kuviosta 2 näkyy syyt miksi kunnat eivät itse järjestä avoimen varhaiskasvatuksen palveluita.

Kuvio 2. Syyt miksi kunnat eivät itse järjestä avoimia varhaiskasvatuspalveluita.

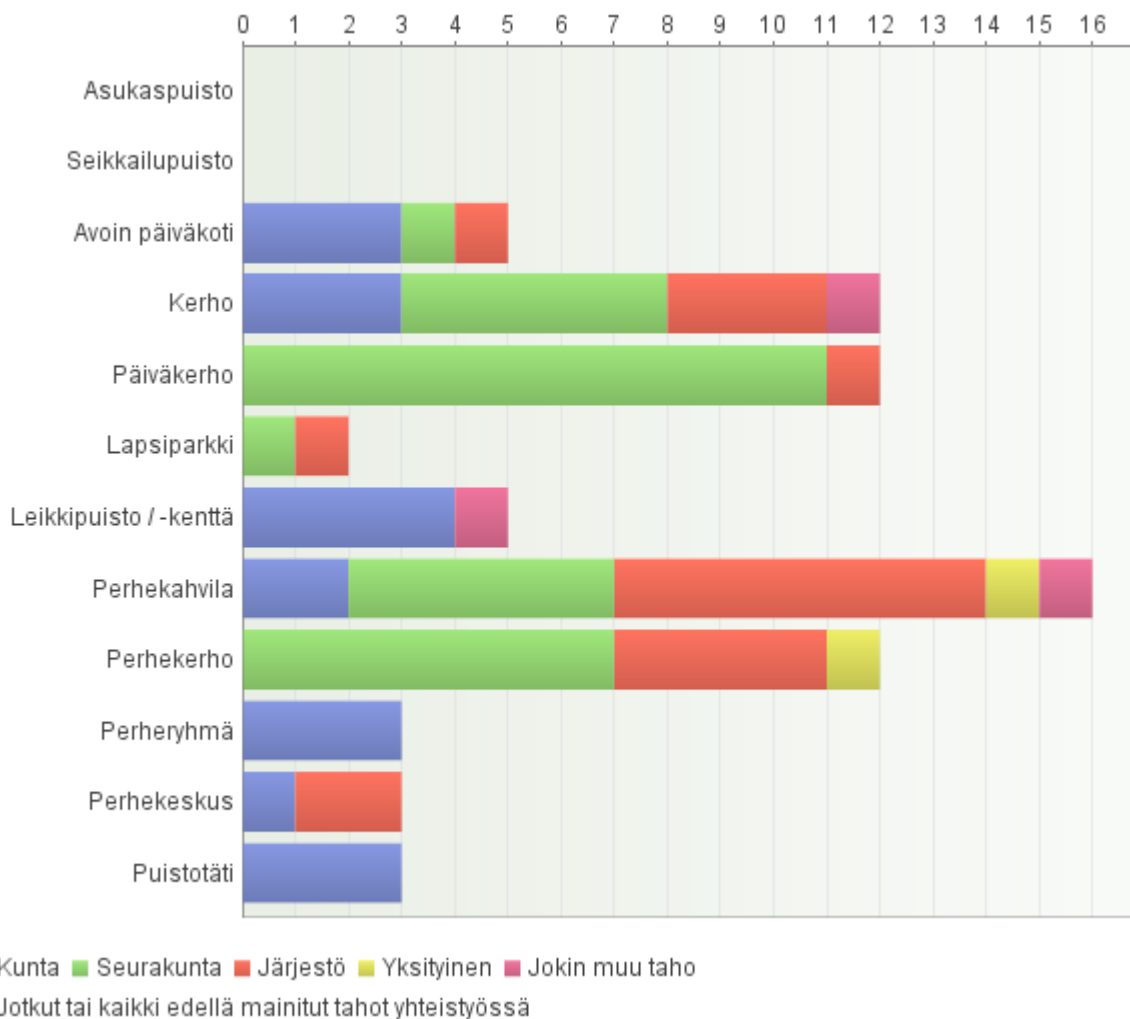
Kysyttäessä **mitkä järjestöt tai yksityiset tahot järjestävät kunnan alueella avoimia varhaiskasvatuspalveluja**, kaikki (N=11) ilmoittivat seurakunnan palveluiden järjestäjäksi. Lisäksi Mannerheimin lastensuojeluliitto sai 10 mainintaa. Kukaan ei maininnut mitään muuta järjestöä tai yksityistä tahoa palvelujen järjestäjäksi. Tämä on samansuuntainen tulos valtakunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen selvityksen (Alila, K. & Portell, T., 2008)² kanssa. Alilan ja Portellin tekemässä selvityksessä 50 % (N=141) vastaajista ilmoitti syyksi sen, että palveluja tuottavat muut tahot ja siksi kunta ei itse järjestä avoimen varhaiskasvatuksen palveluita. Ko. selvityksessä järjestäväksi tahoksi mainittiin lähes kaikissa kunnissa seurakunta, yli puolessa kunnissa MLL ja vajaassa neljänneksessä kunnassa 4H-yhdistys.

² Jatkossa, kun Varsinais-Suomen avoimen varhaiskasvatuksen selvityksen tuloksia verrataan tässä tekstissä Alilan ja Portellin tekemään valtakunnalliseen selvitykseen, jätetään ko. lähdeviite mainitsematta.

3.1 Avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen toimintamuodoittain

Toimintamuodoittain katsottuna perhekahvila, kerho, päiväkerho ja perhekerho saivat eniten kannatusta, kun kysyttiin mitä avoimen palveluita kunta järjestää. Tulos on yhteneväinen valtakunnallisen selvityksen kanssa.

Taulukko 1. Kuntien järjestämä avoin varhaiskasvatus alle kouluikäisille lapsille tai lapsille ja aikuisille. (N=11)

3.2 Avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen toimintatahoittain

Asiaa voidaan lähestyä myös eri toimintamuotoja järjestävän toimijatahon mukaan. Avoimia päiväkoteja ja kerhoja ylläpitivät lähinnä kunnat, seurakunnat ja järjestöt. Päiväkerhoa järjestivät kaikissa kunnissa seurakunta. Seurakunta ja järjestöt järjestivät muutaman vastaajan mukaan lapsiparkki – toimintaa. Kunnat olivat lähinnä leikkipuisto tai – kenttätöimintojen järjestäjiä. Kaikki tahot järjestivät perhekahvila - toimintaa, useimmiten järjestäjiksi mainittiin järjestöt. Perhekerhoa järjesti useimmiten seurakunta, perheryhmiä ja puistotätitoimintaa taas kunta. Vain yhdessä vastauksessa mainittiin järjestö tai kunta perhekeskus – toiminnan järjestäjäksi.

3.3 Toiminnan kohderyhmä

Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta suunnitellaan tietylle kohderyhmälle. Tämän selvityksen mukaan jopa 40 % järjestettävästä toiminnasta on kohdennettu 3 – 5-vuotiaille lapsille. 31 % toiminnasta on suunniteltu kaikille lapsille, iästä riippumatta. Alle 3–vuotiaille lapsille on kohdennettu 18 % järjestetyistä palveluista.

Taulukko 2. Ikäryhmittäinen jaottelu sen mukaan kenelle toiminta on suunniteltu. (N=11)

Vastaus	Alle 3-vuotiaille	3-5-vuotiaille	Esikoululaisille	Alle kouluikäisille	Koululaisille	Kaikille iästä riippumatta	Yhteensä
Asukaspuisto	0	0	0	0	0	0	0
Seikkailupuisto	0	0	0	0	0	0	0
Avoim päiväkot	3	2	0	1	0	1	7
Kerho	0	4	0	0	3	1	8
Päiväkerho	2	10	0	0	0	1	13
Lapsiparkki	2	2	0	0	0	0	4
Leikkipuisto / -kenttä	0	2	0	1	0	1	4
Perhekahvila	1	1	0	0	0	7	9
Perhekerho	3	3	0	1	0	4	11
Perheryhmä	1	0	0	0	0	2	3
Perhekeskus	0	0	0	0	0	3	3
Puistotäti	0	2	0	1	0	0	3
Yhteensä	12	26	0	4	3	20	65

3.4 Toiminnan tavoitteet

Vastaajia pyydettiin arvioimaan jokaisen järjestävän tahon toiminnan tavoitteita. Jokaisen järjestäjän kohdalle oli mahdollista valita kolme tärkeintä tavoitetta. Tärkeimmiksi tavoitteiksi nousivat:

- mahdollistaa lasten keskinäinen toiminta (20 mainintaa)
- mahdollistaa aikuiskontaktit ja vertaistuki (18 mainintaa)
- tukea lasten varhaiskasvatusta (17 mainintaa)

Tulokset ovat yhteneväiset Alilan ja Portellin tekemän selvityksen kanssa. Valtakunnallisista tuloksista nousevat samat kolme tärkeintä toiminnan tavoitetta avoimille varhaiskasvatuspalveluille. Vastaukset ovat lähes yhteneväiset myös prosentiosuuksiltaan.

Taulukko 3. Toiminnan tavoitteet. (N=11)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Tukea lasten varhaiskasvatusta	5	9	3	0	17
Toimia vaihtoehtona muulle päivähoidolle	5	4	1	0	10
Tarjota tilapäistä päivähoitoa	0	1	0	0	1
Mahdollistaa lasten keskinäinen toiminta	3	9	8	0	20
Mahdollistaa aikuiskontaktit ja vertaistuki	3	7	8	0	18
Mahdollistaa vanhemmille ammattilaisten tuki	1	2	3	0	6
Tarjota perhepäivähoitajille kohtaamispaikka	0	1	1	0	2
Mahdollistaa lasten ja vanhempien yhteistoiminta	3	3	8	0	14
Tarjota koululaisille valvottua toimintaa	1	2	0	0	3
Tarjota koululaisille loma-ajan toimintaa	0	1	0	0	1
Tarjota kesällä lapsille maksuton ateria	0	0	0	0	0
Jokin muu	0	1	0	0	1
Yhteensä	21	40	32	0	93

Kolmen tärkeimmän tavoitteen jälkeen, (seuraavaksi tärkeimmät tavoitteet olivat) mahdollistaa lasten ja vanhempien yhteistoiminta (14 mainintaa), toimia vaihtoehtona muulle päivähoidolle (10 mainintaa) ja mahdollistaa vanhemmille ammattilaisten tuki (6 mainintaa). Muutamia mainintoja saivat myös tavoitteet: tarjota koululaisille valvottua toimintaa (3 mainintaa), tarjota perhepäivähoitajille kohtaamispaikka (2 mainintaa), tarjota tilapäistä päivähoitoa, tarjota koululaisille loma-ajan toimintaa ja jokin muu (kaikissa 1 maininta).

3.4.1 Toiminnan tavoitteet toimijatahoittain

Tavoitteita voi pohtia myös toimijatahoittain. **Kunnan** tärkeimmiksi tavoitteiksi nousi lasten varhaiskasvatuksen tukeminen ja vaihtoehtona toimiminen muulle päivähoitolle (kummassakin 5 mainintaa). **Seurakunnan** tärkeimmiksi tavoitteiksi nousi myös varhaiskasvatuksen tukeminen sekä lasten keskinäisen toiminnan mahdollistaminen (kummatkin 9 maininnalla). **Järjestöjen** tavoitteista kolme sai yhtä vahvan kannatuksen (8 maininnalla): mahdollistaa lasten keskinäinen toiminta, mahdollistaa aikuiskontaktit ja vertaistuki sekä mahdollistaa lasten ja vanhempien yhteistoiminta.

3.5 Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta-aika

Avointen varhaiskasvatuspalveluiden toiminta-aika noudattaa useimmissa toimintamuodoissa (33/46 mainintaa) koulujen toiminta-aikoja. Prosentuaalisesti suunnilleen sama tulos saatiin valtakunnallisessa selvityksessä. Kuudessa vastauksessa mainittiin, että perhekahvila, lapsiparkki tai kerhot ovat auki ympäri vuoden. Useimpia palveluja (30/48 eri mainintaa) järjestetään 1 – 2 kertaa viikossa. Jokaisena arkipäivänäkin järjestetään kerho-, päiväkerho-, avoin päiväkotitoiminta -, leikkipuisto- tai -kenttä-, perhekeskus- ja puistotätitoimintaa 11 maininnan verran. 7 maininnassa kerrottiin järjestettävän avoin päiväkotitoiminta -, kerho-, päiväkerho-, leikkipuisto- tai -kenttä-, perhekerho- tai puistotätitoimintaa 3 – 4 kertaa viikossa. (LIITTEET 2 ja 3.)

3.6 Palveluiden riittävyys (N=11)

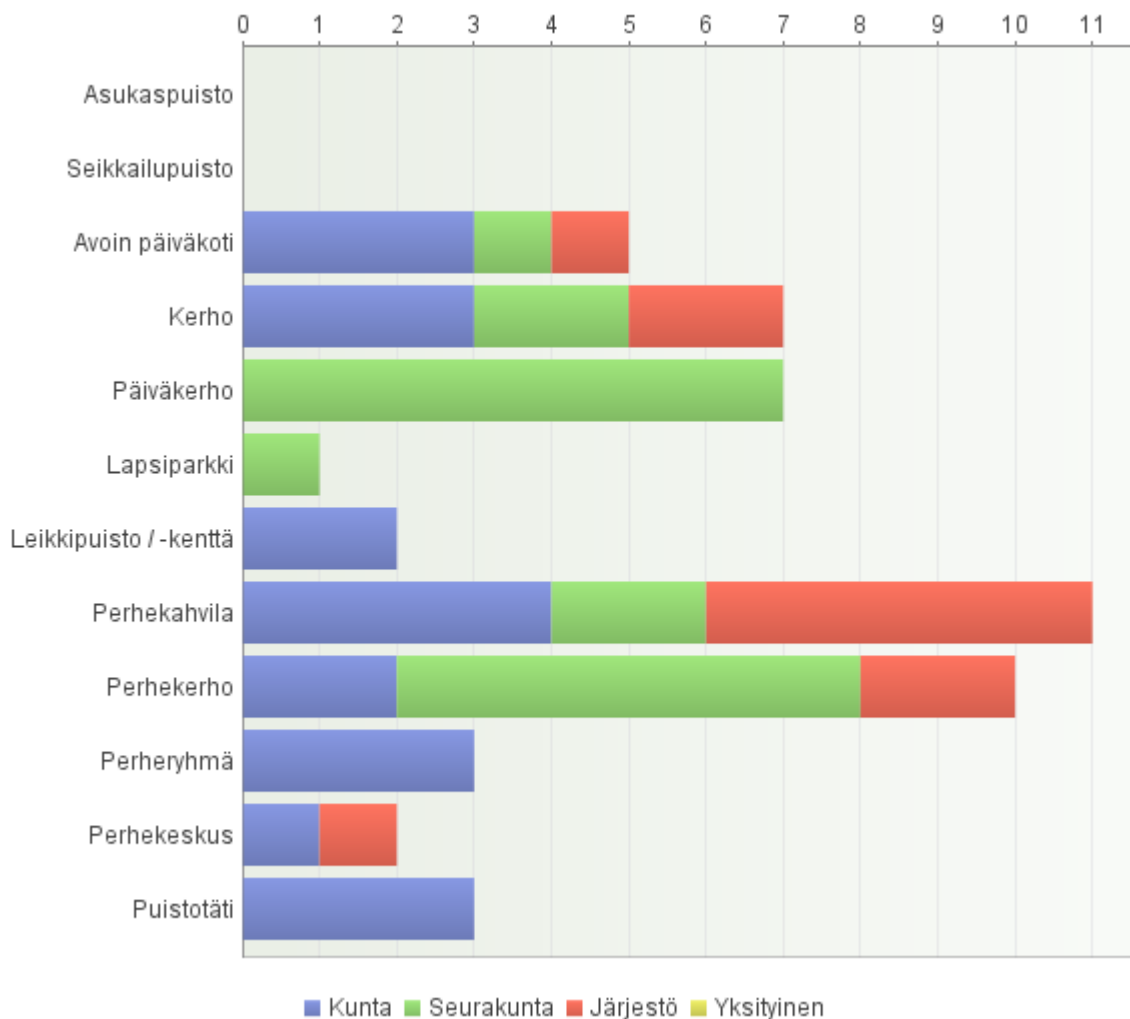
(Palveluiden riittävyyden suhteen) 5 vastaajaa oli sitä mieltä että avoimen varhaiskasvatuksen palveluja on riittävästi kunnassa ja 6 arvioi niitä olevan riittämättömästi. Avointen palveluiden määrän lisääntymiseen tulevaisuudessa uskoi 6 vastaajista ja 5 oli sitä mieltä että palveluiden määrä pysyy ennallaan. (LIITE 4.) Alilan ja Portellin laatimassa selvityksessä riittävyydestä oltiin samaa mieltä varsinaissuomalaisien vastaajien kanssa. Palveluiden määrän kehittymisestä tulevaisuudessa oltiin valtakunnallisessa kyselyssä hieman pidättyväisempiä.

3.7 Aikuisille järjestettävä vertaisryhmätoiminta (N=11)

Kysyttäessä minkälaista vertaisryhmätoimintaa vanhemmille / aikuisille eri toimijatahot järjestävät, 8 kuntaa ilmoitti järjestävänsä vanhempi – lapsi ryhmiä, 5 äiti- /isäryhmiä ja 5 kunnassa järjestettiin suljettuja perheryhmiä (LIITE 4).

Vanhempien / aikuisten on mahdollista saada tukea lasten hoitoon ja kasvatukseen tai vanhemmuuteen vastaajien mielestä avoimissa palveluissa parhaiten, perhekahvilassa (11 mainintaa), perhekerhossa (10 mainintaa), kerhossa tai päiväkerhossa (7 mainintaa).

Taulukko 4. Kuntien arvio vanhempien / aikuisten mahdollisuuksista saada avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa tukea lasten hoitoon ja kasvatukseen tai vanhemmuuteen. (N=9)

3.8 Palveluiden maksut

Tässä selvityksessä maksuttomia palveluita oli 45 % palveluista (19 mainintaa), valtakunnallisessa kyselyssä jopa 63 % avoimen varhaiskasvatuksen palveluista oli maksuttomia. Kiinteää kuukausimaksua perittiin vastaajien mukaan 8 maininnan verran. Yksittäisten kertojen mukaan tai lukukausi- ja toimintakausimaksuina laskutetaan yhtä paljon palveluista (6 mainintaa). (LIITE 5.)

3.9 Ruokailun järjestäminen

Ruokailua ei pääosin järjestetä avointen varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä tämän kyselyn vastausten perusteella eikä myöskään valtakunnallisesti. Selvityksessä vain muutama maininta poikkesi tästä (LIITE 6). Omista eväistä oli maininta kolmessa (3) avoimessa vastauksessa. Samoin kuin koululaisten iltapäiväkerhoissa, kolmen (3) vastauksen mukaan tarjoillaan välipala koululaisille. Kolme vastaajaa (3) kertoi perhekahvilan tarjoavan kahvit kävijöilleen ja kahdessa (2) näistä tarjoaminen tapahtui kahvirahaa vastaan.

3.10 Avoimen varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelmat

Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden varhaiskasvatussuunnitelma on tehty ainoastaan yhdessä (1) kunnassa, 10 kuntaa ilmoitti että suunnitelmaa ei ole tehty. Alilan ja Portellin tekemässä selvityksessä kävi ilmi, että eniten tehtyjä tai tekeillä olevia varhaiskasvatussuunnitelmia löytyi seurakuntien päiväkerhojen ja perhekerhojen kohdalta sekä kuntien avointen päiväkotien ja perhekerhojen kohdalta. Useilla toimijoilla oli valtakunnallisen selvityksen mukaan käytössä varhaiskasvatussuunnitelman sijasta toimintasuunnitelma tai vuosisuunnitelma.

4. Henkilöstö

4.1 Henkilöstön mitoitusohjeet

Suurin osa vastaajista ilmoitti (65 %, 11 mainintaa), että henkilöstömitoitusohjeita ei ollut laadittu ja yhdenkään vastaajan tiedossa ei ollut mitoitusohjeiden valmistelua. Valtakunnallisessa selvityksessä 34 % kyselyyn vastanneista kunnista ilmoitti, että henkilöstömitoitusohjeet on laadittu, suunnilleen samaan prosenttimäärään päästiin siis maakunnallisessa kyselyssä. Varsinais-Suomen kyselyn vastaukset ilmenevät seuraavasta taulukosta.

Taulukko 5. Onko kunnan alueella laadittu henkilöstömitoitusohjeita (käyttäjien ja henkilöstön suhdeluku) avointen varhaiskasvatuspalveluiden osalta. (N=9)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Kyllä	3	2	1	0	6
Ei	6	2	2	1	11
Valmisteilla	0	0	0	0	0
Yhteensä	9	4	3	1	17

Henkilöstömitoitukseen liittyvää kysymystä sai täydentää avoimella vastauksella, jos henkilöstömitoitusohjeet olivat käytössä avointen varhaiskasvatuspalveluiden osalta. Neljä vastaajaa täydensi vastustaan kertomalla, että:

- ”Kunnan kerhotoiminnassa on sama mitoitus kun päiväkodissa, eli seitsemän lasta / lähihoitaja. Tämä koskee siis 4-5vuotiaiden kerhotoimintaa, ei koululaisten iptä”
- ”1 lto / 13 lasta”
- ”Puistossa 7 lasta/aikuinen, Seurakunnan lapsiryhmien koosta ei tarkkaa tietoa”
- ”Srkl:lla käytössä päivähoidon ryhmäkokosuositus”

4.2 Henkilöstön kelpoisuus

Päivähoitoasetuksessa kelpoisuuksia ei avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan määritellä ja vastaajien mukaan ainoastaan muutama kunta ja seurakunta olivat tehneet päätöksen henkilöstön kelpoisuudesta avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Pääosin mainittiin, että päätöstä kelpoisuudesta ei ole. Kunta ja seurakunta mainittiin myös lähes ainoana, jotka vaativat henkilöstöltä varhaiskasvatukseen suuntautuvaa tutkintoa. Valtakunnallisessa selvityksessä 74 %:ssa kunnista, 87 %:ssa seurakunnista, 36 %:ssa järjestöissä ja 39 %:ssa yksityisissä toimijoissa oli tehty periaatepäätös henkilöstön kelpoisuuksista. Kuntien järjestämässä avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa vaadittiin valtakunnallisen selvityksen mukaan varhaiskasvatukseen suuntautuvaa tutkintoa lähinnä kerhoissa ja avoimissa päiväkodeissa. Seurakunnat vaativat tutkintoa lähinnä päiväkerhoissa, perhekerhoissa ja kerhoissa. Muutamien yksityisten ja järjestöjen kerhoissa vaadittiin varhaiskasvatuksen tutkintoa.

Taulukko 6. Järjestäjätahon periaatepäätös avointen varhaiskasvatuspalvelujen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. (N=10)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Kyllä	3	5	0	0	8
Ei	4	2	6	1	13
Yhteensä	7	7	6	1	21

Taulukko 7. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot, joissa vaaditaan henkilöstöltä tai sen osalta varhaiskasvatuksen tutkinto. (N=9)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Asukaspuisto	0	0	0	0	0
Seikkailupuisto	0	0	0	0	0
Avoin päiväkot	2	0	0	0	2
Kerho	3	1	0	0	4
Päiväkerho	1	8	0	0	9
Lapsiparkki	0	1	0	0	1
Leikkipuisto / -kenttä	2	0	0	0	2
Perhekahvila	1	1	0	0	2
Perhekerho	0	2	0	0	2
Perheryhmä	1	1	0	0	2
Perhekeskus	0	0	1	0	1
Puistotäti	2	0	0	0	2
Yhteensä	12	14	1	0	27

Avoimella kysymyksellä täydennettiin vielä kysymystä, miksi varhaiskasvatuksen tutkintoa ei vaadita avoimen henkilöstöltä. 11 toimijatahon kohdalle oli jätetty vastaamatta tähän avoimeen kysymykseen vetämällä vastauskohtaan -. Tämä tukee kuutta (6) mainintaa siitä, että ei ole tiedossa sitä syytä, miksi tutkintoa ei vaadita avoimissa palveluissa.

Taulukko 8. Miksi varhaiskasvatuksen tutkintoa ei vaadita.

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	yht.
Ei ole avointa toimintaa	2			1	3
Ei ole tiedossa miksi tutkintoa ei vaadita		2	3	1	6
Vapaaehtoistyötä			4		4
-	2	2	1	6	11
Vaaditaan tutkinto	5	6	1	1	13

4.3 Henkilöstön täydennyskoulutussuunnitelmat

Selvityksen mukaan täydennyskoulutussuunnitelma oli tehty puolelle (50 %) palveluiden piirissä olevista varhaiskasvatuksen henkilöistä. Lisäksi yhden kunnan järjestämiin palveluihin suunnitelma oli tekeillä. Tässäkin kysymyksessä kunta ja seurakunta mainittiin pääosin tahoiksi, joissa suunnitelma oli tehty. Valtakunnallisesti tarkasteltuna tilanne näyttää varsin samanlaiselta, yli puolelle (52 %) täydennyskoulutussuunnitelmaa ei ole tehty ja hieman alle puolelle (43 %) se on tehty (STM:n selvityksiä 2008:14, 54).

Taulukko 9. Onko varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehty täydennyskoulutussuunnitelma (N=10)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Kyllä	5	6	0	1	12
Ei	2	2	7	1	12
Tekeillä	1	0	0	0	1

4.3.1 Täydennyskoulutuksen saatavuus

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kohdennettua täydennyskoulutusta on kohtuullisesti tarjolla. Valtakunnallisesti katsottuna oltiin lähes samaa mieltä, 49 % vastaajista ajattelee, että koulutusta on kohtuullisesti tarjolla.

Taulukko 10. Henkilökunnalle tarjotaan avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kohdennettua täydennyskoulutusta. (N=10)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Riittävästi	2	4	1	1	8
Kohtuullisesti	3	7	3	1	14
Riittämättömästi	1	0	1	0	2
Ei ollenkaan	0	0	0	0	0

Ainoastaan neljä (4) vastaajaa kirjoitti niitä aihealueita, mistä avoimen varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstö tarvitsee täydennyskoulutusta. Kaikki maininnat on koottu seuraavaan luetteloon:

- ”Perheiden kohtaaminen”
- ”Perhepäivähoidon järjestäminen ja ohjaus”
- ”Erilaisuuden kohtaaminen - laajasti käsittäen erilaiset perheet, lasten erityispiirteiden huomioiminen”
- ”osaamiskartoituksen perusteella”
- ”Lasten leikkiin ohjaaminen”
- ”Aikuisten mielenterveyshäiriöt / kohtaaminen ja tukeminen”
- ”Ammatillisuus perhetyössä”
- ”erityistukea tarvitsevat lapset”
- ”Yhteistyötahot kunnassa ja verkostoituminen niiden kanssa”
- ”Kasvatuskumppanuus”
- ”varhainen puuttuminen”
- ”Erityisen tuen järjestäminen”
- ”puheeksi ottaminen”

4.3.2 Täydennyskoulutustarpeet

Valtakunnallisessa selvityksessä (Alila, K. & Portell, T., 2008, 55-56) täydennyskoulutustarpeet jaettiin viiteen alueeseen; erityisen tuen tarve, vuorovaikutus, lapsen kehitys, oppiminen ja pedagogiikka, toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen sekä muut, joka sisälsi yksittäisiä mainintoja eri alueilta.

Varsinais-Suomen alueen selvityksessä oli kaksi mainintaa koulutustarpeesta erityistä tukea tarvitsevien lasten osalta. Seuraava taulukko kertoo samansuuntaisista ajatuksista. Sen mukaan tukea tarvitsevien lasten haasteisiin kyetään vastaamaan kohtuullisesti tai jopa riittämättömästi.

Taulukko 11. Avointen varhaiskasvatuspalveluiden henkilökunta kykenee vastaamaan erityistä tukea tarvitsevien lasten haasteisiin (N=10)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Riittävästi	1	1	0	0	2
Kohtuullisesti	2	5	3	0	10
Riittämättömästi	2	3	3	0	8
Ei lainkaan	0	0	1	1	2

5. Yhteistyö

5.1 Yhteistyön toteutuminen

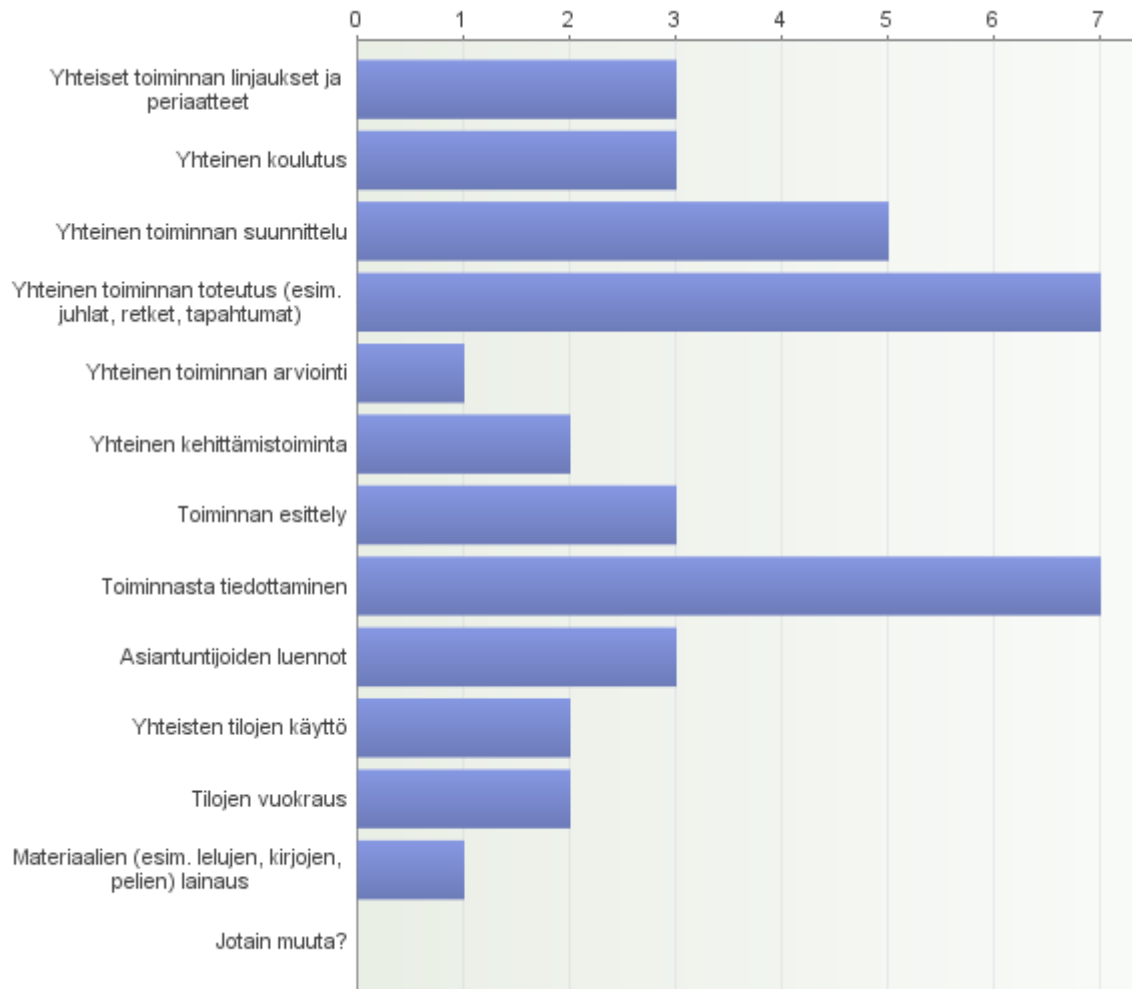
Avoimet varhaiskasvatuspalvelut tekevät yhteistyötä etenkin päivähoidon kanssa (19 mainintaa). Yhteistyötä tehdään myös seurakunnan (13 mainintaa), järjestöjen (12 mainintaa) ja lastenneuvoloiden (11 mainintaa) kanssa. Muita yhteistyökumppaneita ovat mm. sosiaalityö ja koulut.

Taulukko 12. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja järjestävät tahot tekevät yhteistyötä seuraavien toimijoiden kanssa. N=11

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Päivähoito	7	8	4	0	19
Esiopetus	5	4	1	0	10
Koulu	5	3	1	0	9
Lastenneuvola	5	4	2	0	11
Kasvatus- ja / tai perheneuvola	5	2	2	0	9
Sosiaalityö	5	2	1	0	8
Kotipalvelu	1	1	0	0	2
Nuorisotoimi	3	2	1	0	6
Järjestö	7	3	2	0	12
Seurakunta	6	3	4	0	13
Yksityinen	1	1	0	0	2
Jokin muu	0	0	0	0	0
Yhteensä	50	33	18	0	101

Yhteistyötä tehdään kun toteutetaan toimintaa ja tiedotetaan toiminnasta. Toimintaa myös suunnitellaan yhdessä. Näiden lisäksi valtakunnallisessa selvityksessä mainittiin yhteisten tilojen käyttö, koulutukset ja materiaalien lainaukset myös yhteistyön tekemisen muodoksi.

Taulukko 13. Avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestävien tahojen tekemä yhteistyö. N=8

5.2 Seudullinen yhteistyö

Seudullista yhteistyötä tehdään sekä valtakunnallisesti että Varsinais-Suomen alueella lähinnä yhteisten tapaamisten ja koulutusten kautta.

Taulukko 14. Järjestävien tahojen tekemä seudullinen yhteistyö. N=7

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Yhteinen koulutus	1	4	2	0	7
Yhteiset tapaamiset	3	4	4	0	11
Toiminnan suunnittelu	1	4	1	0	6
Yhteinen toiminta	0	1	1	0	2
Seudullista yhteistyötä ei tehdä	2	0	1	0	3
Jotakin muuta	0	0	0	0	0
Yhteensä	7	13	9	0	29

Seudullisen yhteistyön kehittämiseksi kolme vastaajaa ehdotti **koulutusta** (N=10). Yhdessä vastauksessa todettiin, että **keskinäinen koordinaatio puuttuu jo kunnan sisällä**, joten seudullinen yhteistyö on haastavaa. Yhteinen käsitelmääritys ja avoimen varhaiskasvatuksen sanasto voisi kuitenkin olla ensimmäinen askel kohti seudullista yhteistyötä. Ammattinimikkeiden ja koulutustaustojen todettiin olevan kirjavia tällä hetkellä. **Yhteinen sanasto** helpottaisi myös asiakasta niin, että asiakas tietäisi mitä palvelut sisältävät. Yksi ehdotus oli myös **kuntarajat ylittävä palvelu**, jos oma kunta ei tarjoa jotakin tiettyä palvelua, asiakas voisi käydä naapurikunnan avoimissa palveluissa. **Yksittäisiä mainintoja** sai ryhmätoiminnan kehittäminen, henkilöstömitoitus, toiminnan avoimuus, päällekkäisyyksien poisto sekä mahdolliset yhteistyöesimerkit.

6. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan arviointi ja seuranta

Palautetta kerätään lähinnä aikuisasiakkailta ja lapsilta mutta myös yhteistyökumppaneiden ja henkilökunnan mielipidettä kysellään. Alilan ja Portellin tekemässä selvityksessä palautteiden kerääminen keskittyi aikuisasiakkaisiin.

Taulukko 15. Palautteen kerääminen (vähintään 1-2 kertaa / vuosi) N=8

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Lapsilta	4	4	4	0	12
Aikuisasiakkailta	4	4	6	0	14
Yhteistyökumppaneilta	0	2	2	0	4
Henkilökunnalta	3	1	0	0	4
Joltain muulta taholta	0	0	0	0	0
Yhteensä	11	11	12	0	31

7. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen

Kysyttäessä kunnassa olevia avoimen varhaiskasvatuspalveluiden **kehittämishankkeita** viimeisen viiden vuoden sisällä, vastauksia saatiin vain kaksi. Toinen kertoi kerhosta, joka toteutuu kolme kertaa viikossa ja joka on tarkoitettu lähinnä sosiaalisista syistä päivähoitoa tarvitseville ja virikelapsille. Ulkopuolista rahoitusta toiminnalle ei ole. Yksi maininta oli Remontti-hankkeesta kunnan, seurakunnan ja järjestöjen kesken.

Kartoituksessa eniten kannatusta avointen varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseksi sai **henkilöstörakenteen määrittelemisen laissa**. Valtakunnallisessa selvityksessä nousi myös vahvimmin esille avointen varhaiskasvatuspalveluiden lainsäädännön kehittäminen. Yhden maininnan vähemmän sai **toimintasuunnitelma**, joka on tehty jokaiselle yksikölle erikseen. Vastaajat olivat myös sitä mieltä, että toimintojen **sisällöt on saatava tarpeita vastaaviksi ja pedagogiikan asemaa** vahvistettava. Valtakunnallisessa selvityksessä esiin nousi vahvasti myös pedagogiikan ja erityisen tuen kehittäminen avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa sekä lasten ja vanhempien osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen. Kaikki Varsinais-Suomen kyselyn kehittämis ehdotukset näkyvät taulukossa 16.

Taulukko 16. Ehdotukset avointen varhaiskasvatustalveluiden kehittämiseksi (N=9)

Vastaus	Kunta	Seurakunta	Järjestö	Yksityinen	Yhteensä
Lapsiryhmän koko tulee määritellä laissa	4	4	4	1	13
Henkilöstömitoitus tulee määritellä laissa	4	5	3	1	13
Henkilöstörakenne tulee määritellä laissa	6	6	3	2	17
Valtakunnallinen tilaohjeistus tulee laatia	2	2	2	2	8
Jokaisella yksiköllä tulee olla oma toim.suunn	5	5	4	2	16
Pedagogista perustaa tulee vahvistaa	5	4	2	1	12
Leikin tulee olla pedagogisesti ohjattua	5	4	2	1	13
Lasten tulee voida vaikuttaa toimintaan	5	2	2	1	10
Vanhempien tulee voida vaikuttaa toimintaan	5	2	3	1	11
Tilaa vanhempien omaehtoiselle toiminnalle	3	3	4	1	11
Toiminnan sisällöt tarpeita vastaaviksi	5	4	4	1	14
Maahanmuuttajat huomioitava paremmin	1	0	0	0	1
Erityisen tuen tarpeisiin vastattava paremmin	2	2	0	0	4
Matalan kynnyksen tukea paremmin tarjolla	3	1	1	0	5
Eri toimijatahojen päällekkäisyyksiä pois	1	1	0	0	2
Yhteistyötä toimijatahojen kesken lisättävä	5	3	3	0	11
Yhteistyötä kuntien kesken lisättävä	4	1	0	0	5
Toiminnan tulee korvata kokopäivähoitoa	3	0	0	0	3
Jotain muuta	0	0	0	0	0
Yhteensä	68	49	37	14	168

Muuta sanottavaa avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin liittyen oli kaksi mainintaa. Toinen maininta koski palveluita. Siinä todettiin, että hankkeet kiinnostavat mutta toisaalta kysyttiin mahdollisuutta saada kehittämisavustusta uuden toimintamallin luomiseen ja kehittämiseen. Vastaajan mukaan päättäjät suhtautuvat nuivasti budjettiin putkahtaneeseen uuteen vuokramenoon. Toisessa vastauksessa todettiin kyselyn kysymysten olevan vaikeita, niiden muotoilu ei vastannut aina tarkoitusta ja osa kysymyksistä oli vastaajan mielestä tulkintakysymyksiä.

8. Johtopäätökset

Selvitys Varsinais-Suomen avoimen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta rakennettiin tarkoituksellisesti valtakunnallisen Alilan ja Portellin vuonna 2007 laatiman kyselyn pohjalta, jotta maakunnasta saatuja tuloksia voidaan vertailla valtakunnallisiin vastaaviin tuloksiin. Osittain tämä lähtökohta kyselylle oli ongelmallinen, sillä joissakin kunnissa koettiin kysymykset vaikeiksi tai sellaisiksi etteivät ne vastanneet kunnissa olemassa olevia avoimen varhaiskasvatuksen palveluita. Toisaalta kysymysten asettelu tuotti sellaisenaan jo tuloksen: käsitteistö, palveluiden järjestäminen ja koordinointi avoimen varhaiskasvatuksen osalta on kirjavaa ja vaatii selkeyttämistä sekä maakunnallisella että valtakunnallisella tasolla. Kaiken kaikkiaan maakunnallisen selvityksen tulokset myötäilivät hyvin pitkälle valtakunnallisia tuloksia. Voimme siis todeta kulkevamme Varsinais-Suomessa samoin linjauksin avoimessa varhaiskasvatuksessa kuin valtakunnallisestikin. Toisaalta voidaan kysyä, olisiko neljässä vuodessa voinut tapahtua jotakin sellaista, joka olisi vienyt avointa varhaiskasvatusta askeleen verran eteenpäin edellisen kyselyn tilanteeseen verrattuna.

Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus on koordinoanut kesäkuusta 2010 lähtien maakunnallista avoimen varhaiskasvatuksen verkostoa, johon on kuulunut edustajia Kaarinasta, Liedosta, Länsi-Turunmaalta, Maskusta, Naantalista, Salosta, Turusta ja Vehmaalta. Verkosto on määritellyt muutaman kokoontumisen myötä toiminnan tavoitteekseen:

- hyvien käytäntöjen siirtäminen ja oppiminen
- yhteisten kehittämisideoiden hyödyntäminen
- yhteisten koulutusten yms. tapahtumien suunnittelu
- kollegiaalinen tuki paikallisten ja valtakunnallisten avoimen varhaiskasvatuksen asioiden kehittämisessä

Avoimen varhaiskasvatuksen verkosto sai käsillä olevan selvityksen tulokset käyttöönsä ja heitä pyydettiin omissa verkostoissaan vielä pohtimaan niitä asioita ja kehittämiskohteita, jotka he tulosten mukaan haluaisivat nostaa esille. Näin saatiinkin esille suuri joukko asioita, jotka on seuraavassa jaoteltu valtakunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen selvityksen kehittämistoimenpide-ehdotusten mukaisesti (Alila, K. & Portell, T., 2008, 85-87).

1. Avoimen varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ja kunnallisen ohjaamisen vahvistaminen

- henkilöstörakenteen määrittelemine laissa

- henkilöstömitoituksen määrittäminen laissa
- lapsiryhmän koon määrittäminen laissa
- valtakunnallisen tilaohjeistuksen laatiminen

2. Valvonnan, arvioinnin ja tilastoinnin tehostaminen

- asiakkaiden tarpeiden esille saaminen

3. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan sisällön ja pedagogiikan kehittäminen

- jokaiselle yksikölle erikseen toimintasuunnitelma
- pedagogiikan aseman vahvistaminen
- erityisiin tarpeisiin vastaamisen kehittäminen
- joustavuuden ja muunneltavuuden hyödyntäminen palvelujärjestelmässä
- avoimen varhaiskasvatustoiminnan jatkuvuuden takaaminen
- palveluohjaukseen panostaminen (esim. hoitopaikkatakuujärjestelmä)
- erityislastentarhanopettajan ammattitaidon hyödyntäminen avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa

4. Henkilöstön osaamisen kehittäminen

- yhteisten koulutusten järjestäminen yli kuntarajojen
- koulutusten sisällön kehittäminen
- erityislastentarhanopettajan ammattitaidon hyödyntäminen avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa

5. Asiakkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen

- toimintojen sisältöjen kehittäminen tarpeita vastaaviksi
- vanhempien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen
- lasten osallisuuden lisääminen
- tilaa vanhempien omaehtoiselle toiminnalle

6. Yhteistyön kehittäminen

- yhteistyön lisääminen eri toimijatahojen ja kuntien välillä

- palvelusetelin käyttöönotto
- koulutusten suunnittelu ja järjestäminen yhteistyössä
- yhteistyön kehittäminen neuvoloiden ja sosiaalitoimen kanssa (perhevalmennus, ryhmäneuvolat)

7. Tutkimuksen ja kehittämisen lisääminen

- yhteistyö yliopiston ja ammattikorkeakoulujen kanssa → opinnäytetyöt, tutkimus

Varhaiskasvatukseen odotetaan valtakunnallista lainsäädännöllistä ohjausta. Vuoden 1973 päivähoitolaki ei pysty enää vastaamaan nykyajan varhaiskasvatuksen haasteisiin sisällöllisesti eikä käsitteellisesti. Avoimen varhaiskasvatuksen osalta valtakunnallisen ohjauksen puute on totaalinen: laissa ei edes mainita toimintaa tai sen alueeseen kuuluvia palveluita. Kunnissa avoimen varhaiskasvatuksen toiminnot ovat vuosien varrella joutuneet taistelemaan olemassaolostaan. Säästövaatimukset ja talouden kiristämiset ovat saattaneet avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden aseman epävarmaksi. Nyt näille toiminnoille kaivataan jatkuvuutta, suunnitelmallisuutta ja koordinaatiota sekä kunnan sisällä eri toimijoiden kesken että eri kuntien kesken. Kaikkialla tuntuu vallitsevan yksimielisyys avointen varhaiskasvatuspalveluiden asemasta muuta päivähoitoa täydentävänä toimintana ja ennen kaikkea lapsia ja perheitä tukevana varhaisen tukemisen ja puuttumisen palveluna. Halua ja näkemyksiä avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseen on tällä hetkellä olemassa. Olisiko nyt aika löytää vastaava yksimielisyys myös avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin resursoinnissa ja jatkuvuuden turvaamisessa?

LÄHTEET

Alila, K. & Kronqvist, E-L. 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2010. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. STM selvityksiä 2007:12.

Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Selvityksiä 2008:14. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Matti Vanhasen hallitusohjelma 19.4.2007.

Petäjämäki, T., Pokki, S. 2010. Selvitys päivähoiton ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. STM ja OPM.

(http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39502&name=DLFE-11013.pdf) luettu 12.5.2011

Varhaiskasvatuksen kehittämisen suuntaviivoja lähivuosille. Väliraportti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan työstä. STM selvityksiä 2007:13.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes oppaita 56.

LIITTEET

LIITE 1

Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Varsinais-Suomessa

1. Kunta, jossa työskentelet
2. Kuinka monta asukasta kunnassanne on?
3. Kuka (= ammattinimike) kunnassanne vastaa avoimesta varhaiskasvatuksesta?
4. Tähän kyselyyn vastaajan ammattinimike
5. Vastaajan yhteystiedot
6. Järjestääkö kuntanne itse avoimia varhaiskasvatuspalveluita?
7. Järjestääkö kuntanne itse avoimia varhaiskasvatuspalveluita?
8. Vastaatko kuntasi avoimesta varhaiskasvatuksesta?
9. Vastaatko kuntasi avoimesta varhaiskasvatuksesta?
10. Miksi kuntanne ei järjestä avoimia varhaiskasvatuspalveluita?
11. Mitkä järjestöt tai yksityiset tahot järjestävät kuntanne alueella avoimia varhaiskasvatuspalveluita?
12. Millaisia avoimia varhaiskasvatuspalveluita kuntanne alueella järjestetään alle kouluikäisille lapsille tai lapsille ja aikuisille? Mikä on järjestävä taho?
13. Minkä ikäisille lapsille avointen varhaiskasvatuspalveluiden toiminta on suunniteltu?
14. Mitkä ovat järjestävän tahon tavoitteet? Jokaisen järjestävän tahon kohdalle voi merkitä kolme tärkeintä tavoitetta.
15. Minkä ikäisille lapsille avointen varhaiskasvatuspalveluiden toiminta on suunniteltu?
16. Mitkä ovat järjestävän tahon tavoitteet? Jokaisen järjestävän tahon kohdalle voi merkitä kolme tärkeintä tavoitetta.
17. Miten arvioitte avointen varhaiskasvatuspalveluiden määrän nykyisen riittävyyden kuntanne alueella?

18. Minkälainen näkemys teillä on avointen varhaiskasvatuspalveluiden määrän kehittymisestä tulevaisuudessa?
19. Minkälaista vertaisryhmätoimintaa vanhemmille / aikuisille eri järjestävät tahot järjestävät?
20. Onko vanhempien / aikuisten mahdollista saada avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa tukea lasten hoitoon ja kasvatukseen tai vanhemmuuteen?
21. Millä perusteella asiakkailta peritään maksu avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttämisestä?
22. Millä perusteella asiakkailta peritään maksu avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttämisestä?
23. Onko avointen varhaiskasvatuspalveluidenne yhteydessä järjestetty ruokailua?
24. Mikäli ruokailu on järjestetty, missä toiminnoissa ja miten se on järjestetty?
25. Milloin avoimia varhaiskasvatuspalveluita on tarjolla?
26. Kuinka usein avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestetään?
27. Kuinka monta alle kouluikäistä lasta osallistuu avoimien varhaiskasvatuspalveluiden toimintaan keskimäärin kuukaudessa? (keskimäärin = koko vuoden käyttäjämäärät jaettuna toimintakuukausien määrällä)
28. Kuinka monta aikuista osallistuu avoimien varhaiskasvatuspalveluiden toimintaan keskimäärin kuukaudessa? (keskimäärin = koko vuoden käyttäjämäärät jaettuna toimintakuukausien määrällä)
29. Onko kunnassasi tehty avoimien varhaiskasvatuspalveluiden varhaiskasvatussuunnitelma?
30. Onko kunnassasi tehty avoimien varhaiskasvatuspalveluiden varhaiskasvatussuunnitelma?
31. Onko kuntanne alueella laadittu henkilöstömitoitusohjeita (käyttäjien ja henkilöstön suhdeluku) avointen varhaiskasvatuspalveluiden osalta?
32. Onko kuntanne alueella laadittu henkilöstömitoitusohjeita (käyttäjien ja henkilöstön suhdeluku) avointen varhaiskasvatuspalveluiden osalta?
33. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä tai valmisteilla, kerro minkälainen ohjeistus
34. Onko järjestäjä tehnyt periaatepäätöksen avointen varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista?

35. Onko järjestäjä tehnyt periaatepäätöksen avointen varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista?
36. Missä avointen varhaiskasvatuspalveluiden toimintamuodossa vaaditaan henkilöstöltä tai osalta henkilöstöä varhaiskasvatukseen suuntautuva tutkinto?
37. Missä avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodossa vaaditaan henkilöstöltä tai sen osalta varhaiskasvatukseen suuntautuva tutkinto?
38. Jos varhaiskasvatuksen tutkintoa ei vaadinta, niin miksi?
39. Onko varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehty täydennyskoulutussuunnitelma?
40. Onko varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehty täydennyskoulutussuunnitelma?
41. Onko henkilökunnalle tarjolla avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kohdennettua täydennyskoulutusta?
42. Onko henkilökunnalla tarjolla avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kohdennettua täydennyskoulutusta?
43. Mistä aihealueista avointen varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstö tarvitsee täydennyskoulutusta?
44. Miten avointen varhaiskasvatuspalveluiden henkilökunta kykenee vastaamaan erityistä tukea tarvitsevien lasten haasteisiin?
45. Miten avointen varhaiskasvatuspalveluiden henkilökunta kykenee vastaamaan erityistä tukea tarvitsevien lasten haasteisiin?
46. Minkä tahojen kanssa avoimia varhaiskasvatuspalveluja järjestävät tahot tekevät yhteistyötä?
47. Minkä tahojen kanssa avoimia varhaiskasvatuspalveluja järjestävät tahot tekevät yhteistyötä?
48. Minkälaista yhteistyötä avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestävät tahot tekevät keskenään?
49. Minkälaista seudullista yhteistyötä järjestävät tahot tekevät?
50. Minkälaista seudullista yhteistyötä järjestävät tahot tekevät?
51. Minkälaisia tarpeita kunnissa on seudullisen yhteistyön kehittämiseksi?
52. Keneltä järjestävät tahot keräävät säännöllisesti (vähintään 1-2 kertaa / vuosi) toimintansa arviointiin liittyvää palautetta?

53. Keneltä järjestävät tahot keräävät säännöllisesti (vähintään 1-2 kertaa / vuosi) toimintansa arviointiin liittyvää palautetta?

54. Onko kuntanne alueella ollut viimeisen viiden vuoden aikana avoimen varhaiskasvatuspalveluiden kehittämishankkeita? Merkitse alla olevaan listaan hankkeen nimi / aihe + vastuutaho.

55. Miten avoimia varhaiskasvatuspalveluita tulisi kehittää?

56. Miten avoimia varhaiskasvatuspalveluita tulisi kehittää?

57. Selvennä käsitteitä tähän, mikäli avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotojen määrittelyt eivät kyselyssä vastanneet kunnassanne järjestettäviä toimintoja:

58. Mitä muuta haluat sanoa avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin liittyen?

59. MUUTA HUOMIOITAVAA. Mitä muuta haluat sanoa avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin liittyen?

60. Kunta, jossa työskentelet?

LIITE 2

Avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta (N=10)

Vastaus	Ympäri vuoden	Koulujen toiminta-aikoina	Kesällä	Yhteensä
Asukaspuisto	0	0	0	0
Seikkailupuisto	0	0	0	0
Avoin päiväkot	1	2	0	3
Kerho	1	6	0	7
Päiväkerho	2	8	0	10
Lapsiparkki	2	0	0	2
Leikkipuisto / -kenttä	1	0	1	2
Perhekahvila	2	6	0	8
Perhekerho	1	7	0	8
Perheryhmä	0	2	0	2
Perhekeskus	1	1	0	2
Puistotäti	1	1	0	2
Yhteensä	12	33	1	46

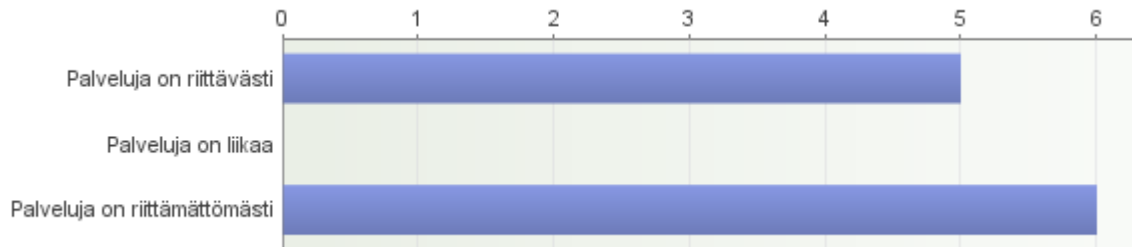
LIITE 3

Avointen varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen

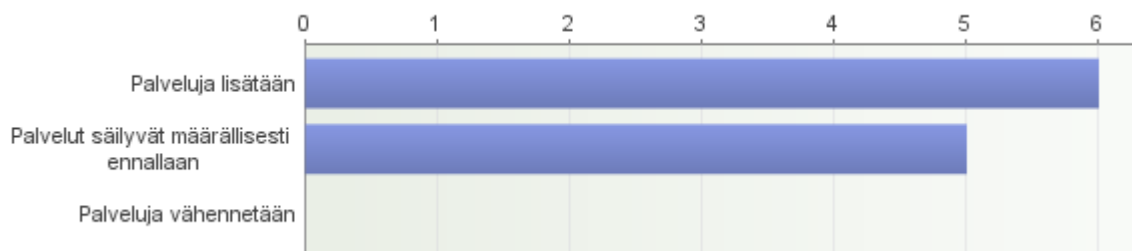
Vastaus	Joka arkipäivä	3-4 kertaa viikossa	1-2 kertaa viikossa	Viikonloppuina	1-2 kertaa kuukaudessa	Yhteensä
Asukaspuisto	0	0	0	0	0	0
Seikkailupuisto	0	0	0	0	0	0
Avoin päiväkot	1	1	1	0	0	3
Kerho	4	1	3	0	0	8
Päiväkerho	3	1	6	0	0	10
Lapsiparkki	0	0	2	0	0	2
Leikkipuisto / -kenttä	1	1	1	0	0	3
Perhekahvila	0	0	8	0	0	8
Perhekerho	0	2	6	0	0	8
Perheryhmä	0	0	2	0	0	2
Perhekeskus	1	0	1	0	0	2
Puistotäti	1	1	0	0	0	2
Yhteensä	11	7	30	0	0	48

LIITE 4

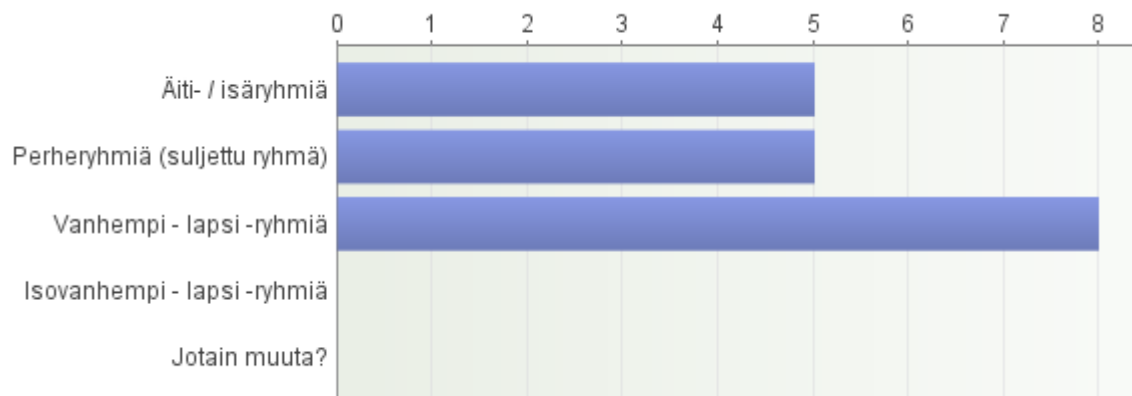
Kuntien arvio nykyisten avointen varhaiskasvatuspalveluiden riittävyydestä oman kunnan alueella. N=11

Kuntien arvio avointen varhaiskasvatuspalveluiden määrän kehittämisestä tulevaisuudessa. N=11

Eri toimijatahojen järjestämä vertaisryhmätoiminta vanhemmille / aikuisille. N=11

LIITE 5

Maksujen perimisen perusteet asiakkailta. (N=10)

Vastaus	Tuntien mukaan	Kertojen mukaan	Kiinteä kuukausimaksu	Lukukausi- / toimintakausimaksu	Toiminta on maksutonta	Yhteensä
Asukaspuisto	0	0	0	0	0	0
Seikkailupuisto	0	0	0	0	0	0
Avoin päiväkot	0	0	1	0	2	3
Kerho	0	0	4	1	0	5
Päiväkerho	0	0	1	4	3	8
Lapsiparkki	0	2	0	0	0	2
Leikkipuisto / -kenttä	1	2	1	0	0	4
Perhekahvila	1	0	0	0	4	5
Perhekerho	1	0	0	1	6	7
Perheryhmä	0	0	0	0	2	2
Perhekeskus	0	0	0	0	2	2
Puistotäti	0	2	1	0	0	3
Yhteensä	3	6	8	6	19	42

LIITE 6

Avointen varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä järjestetty ruokailu. (N=10)

